

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 juli 2021

De Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft mij op 20 april 2021 verzocht om te reageren op een brief (met bijlagen) van de heer W.M. Z. te B. van 9 februari 2021. De bijlagen bij de brief van de heer Z. heb ik niet ontvangen. Omdat deze bijlagen niet noodzakelijk zijn voor mijn reactie en ter voorkoming van verdere vertraging, doe ik u hierbij mijn reactie toekomen.

Brief van de heer Z.

De heer Z. vermeldt in zijn brief dat hij als ambtenaar misstanden bij de gemeente Lopik, zijn voormalige werkgever, aan de kaak heeft gesteld en dat er naar aanleiding van zijn melding represailles zijn getroffen door de gemeente, de politie en de Belastingdienst. Gelet op de klokkenluidersbescherming zou volgens de heer Z. niet hij maar de gemeente Lopik voor het gerecht moeten staan.

De heer Z. geeft in zijn brief aan dat een aangifte van de burgemeester van Lopik tegen de heer Z. heeft geleid tot twee strafzaken. In de eerste zaak heeft de rechtbank de heer Z. veroordeeld.¹ Tegen deze uitspraak heeft de heer Z. hoger beroep aangetekend. In de tweede zaak heeft de rechtbank op 31 mei 2021 uitspraak gedaan.² Ook in deze zaak is de heer Z. veroordeeld.

De heer Z. heeft tijdens de behandeling van zijn tweede zaak de rechtbank verzocht prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie in het kader van een beroep op de EU-richtlijn 2019/1937 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden (hierna: EU-klokkenluidersrichtlijn). Tevens heeft hij gevraagd een rechter-commissaris in zijn strafzaak te benoemen die de door de heer Z. gespecificeerde onderzoeksvragen in de strafzaak nader zou kunnen onderzoeken. De heer Z. vermeldt dat hij door de maatregelen van de Belastingdienst niet in staat was zich tijdens de zitting te laten verdedigen door een advocaat van zijn keuze. De heer Z. voelde zich tijdens de zitting zodanig onder druk gezet, dat het hem niet is gelukt een fatsoenlijke, verdere inbreng te hebben.

De heer Z. geeft in zijn brief aan dat hij zich zowel bij de gemeente Lopik, bij de Belastingdienst, bij politie als bij justitie heeft beroepen op de bescherming van de EU-klokkenluidersrichtlijn. Tijdens de zitting heeft de heer Z. toegelicht dat hij zich als burger rechtstreeks op de bescherming van de EU-klokkenluidersrichtlijn meent te kunnen beroepen. Volgens de heer Z. is er gelet op zijn positie van klokkenluider

¹ Uitspraak 13 september 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:4380.

² Uitspraak 31 mei 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:2257.

en de tegen hem getroffen represailles, een duidelijke connexiteit tussen de aanpak van de Belastingdienst en de aanpak van politie en justitie.

Vragen aan de Belastingdienst

De heer Z. stelt in zijn brief een aantal vragen aan de Belastingdienst en aan de minister en staatssecretaris van Financiën. Deze vragen houden verband met de opname van de heer Z. en zijn echtgenote in het systeem Fraude Signalerings Voorziening van de Belastingdienst. De heer Z. verzoekt onder meer om de toepassing van de hardheidsclausule uit de Wet hardheidsaanpassing Awir zodat hem een tegemoetkoming kan worden versterkt, die hij kan gebruiken om zich tijdens de strafzittingen te laten verdedigen door een advocaat van zijn keuze.

Naar aanleiding van uw verzoek hebben mijn ambtenaren door tussenkomst van het ministerie van Financiën, contact gezocht met de Belastingdienst. De brief van de heer Z. is van 9 februari 2021 en inmiddels is een aantal vragen reeds beantwoord of niet meer actueel. De Belastingdienst heeft meegedeeld in gesprek te zijn met de raadvrouw van de heer Z.. Voor het overige kan de Belastingdienst vanwege de geheimhoudingsverplichting³ hierover geen mededelingen doen.

Vragen aan de rechters

De heer Z. vraagt de rechters om klokkenluidersbescherming tegen de overheid. Hij verzoekt de rechters zich te wenden tot het Europese Hof van Justitie met de door hem gestelde prejudiciële vragen. Tevens verzoekt hij de rechters een rechter-commissaris in strafzaken te benoemen, die in staat is de informatie die de heer Z. heeft aangegeven boven water te krijgen van de onwillige overheid.

Gelet op de scheiding der machten, kan ik geen uitspraken doen over de behandeling van deze vragen door de rechters die de heer Z. heeft aangeschreven. Wel kan ik verwijzen naar de eerder aangehaalde uitspraak van 31 mei jl. in de zaak van de heer Z. waarbij de rechtbank een oordeel heeft geveld over het beroep van de heer Z. op de klokkenluidersbescherming. De rechtbank heeft in rechtsoverweging 3.3 uitgesproken: “Het standpunt van verdachte dat hij als klokkenluider aangemerkt moet worden (wat daar verder ook van zij) en om die reden voor de aan hem ten laste gelegde strafbare feiten niet strafrechtelijk vervolgd mag worden, vindt geen steun in het recht. De EU richtlijn inzake klokkenluidersbescherming heeft geen rechtstreekse werking en de implementatietermijn van die Richtlijn verstrijkt pas op 17 december 2021. Ten overvloede merkt de rechtbank op dat die Richtlijn klokkenluiders geen vrijbrief geeft tot het plegen van strafbare feiten. (...)”.

³ Artikel 67 van de Algemene wet inzake Rijksbelastingen.

Klokkenluidersbescherming en de EU-klokkenluidersrichtlijn

De heer Z. merkt op dat hij als klokkenluider misstanden aan de kaak heeft gesteld bij de gemeente Lopik. Het is van groot belang dat een melder van een vermoedelijke misstand een beroep kan doen op de voor hem geldende rechtsbescherming volgens de Wet Huis voor klokkenluiders en andere toepasselijke regelgeving.

De heer Z. kan zich voor informatie en advies wenden tot de afdeling advies van het Huis voor klokkenluiders (hierna: het Huis). Mogelijk adviseert de afdeling advies als processtap dat de heer Z. een verzoek tot onderzoek kan indienen bij de afdeling onderzoek van het Huis naar de wijze waarop zijn voormalig werkgever (de gemeente Lopik) zich jegens hem heeft gedragen naar aanleiding van zijn meldingen van vermoedens van misstanden (bejegeningsonderzoek). Daarnaast kan de heer Z. als ex-ambtenaar van een gemeente een gerechtelijke procedure starten met een beroep op artikel 125quinquies, derde lid, van de Ambtenarenwet (oud), waarin tot 1 januari 2020 het benadelingsverbod was geregeld voor ambtenaren die te goeder trouw en naar behoren een vermoeden van een misstand meldden.

De heer Z. verwijst in zijn brief ook naar de EU-klokkenluidersrichtlijn. De EU-richtlijn wordt omgezet in nationale wetgeving. Het wetsvoorstel hiertoe is onlangs ingediend bij uw Kamer.⁴ De implementatietermijn van deze richtlijn verstrijkt op 17 december 2021. Met dit wetsvoorstel wordt de klokkenluider nog beter beschermd, onder meer door de verschuiving van de bewijslast bij benadeling na een melding van een vermoedelijke misstand naar de werkgever. De beoogde inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is 17 december van dit jaar.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

⁴ Kamerstuk 35 851.